

Makalenin Türü : Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi : 05.02.2025
Kabul Tarihi : 29.03.2025

<https://doi.org/10.29029/busbed.1634246>

İKLİM YAZININDA SOLASTALJİ VE EKOLOJİK YAS: EKOPSİKOLOJİK PERSPEKTİFTEN *FLIGHT BEHAVIOUR* ANALİZİ*

Ahmet ÖZKAN¹

ÖZ

Gelişmekte olan iklim krizi çağında, çevre sorunlarıyla ilgilenen edebi eserler hem akademik hem de kamusal söylem için giderek daha fazla odak noktası hâline gelmiştir. Edebiyat, bu anlamda, sadece sanatsal bir çaba olarak değil, aynı zamanda çevre bilincini yansıtmak ve şekillendirmek için eleştirel bir araç olarak da faaliyet göstermektedir. Bu gelişen araştırma alanı içinde, filozof Glenn Albrecht tarafından çevresel değişimin yarattığı sıkıntıyı tanımlamak için ortaya atılan bir terim olan solastalji, ekolojik dönüşümün duygusal ve psikolojik boyutlarını incelemek için anahtar bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Biyoçeşitlilik kaybı, ekosistemlerin bozulması ve belirli çevresel geleceklerin önünün kesilmesine tepki olarak ortaya çıkan yas, ekolojik yas kavramı ile yakından ilişkilidir. Barbara Kingsolver'ın *Flight Behavior* (2012) adlı romanı, değişen iklimin somut etkileriyle yüzleşen bireylerin ve toplulukların yaşadıkları deneyimleri ön plana çıkararak bu olguların incelikli bir edebi temsilini sunmaktadır. Ekoeleştiri ve ekopsikolojinin kesişimine dayanan bu makale, romanda tasvir edilen kurgusal kırsal toplulukta solastalji ve ekolojik yasin nasıl ortaya çıktığını, deneyimlendiğini ve potansiyel olarak hafifletildiğini aydınlatmak için *Flight Behavior*'ın yakın bir okumasını yapmaktadır. Bu analiz, ekopsikolojiden teorik görüşleri entegre ederek, *Flight Behavior* gibi edebi metinlerin çevresel duygulanımın daha derin bir şekilde anlaşılmasını nasıl teşvik edebileceğini ve bunun karşılığında iklim sorunlarıyla kolektif ilişkimizi nasıl zenginleştirebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Solastalji, İklim Kurgu, Ekopsikoloji, Ekolojik Yas, Çevresel Bilinç

* Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında, Doç. Dr. Kubilay GEÇİKLİ danışmanlığında yürütülmekte olan ve Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Destek Programı tarafından SDK-2024-13614 proje numarası ile desteklenen "J. G. Ballard ve Richard Powers'ın Romanlarına Ekopsikolojik Bir Yaklaşım" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

¹ Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, ahmet.ozkan21@ogr.atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6904-5707>

Article Type : Research Article
Date Received : 05.02.2025
Date Accepted : 29.03.2025

<https://doi.org/10.29029/busbed.1634246>

SOLASTALGIA AND ECOLOGICAL GRIEF IN CLIMATE FICTION: AN ECOPSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF *FLIGHT BEHAVIOUR**

Ahmet ÖZKAN¹,

ABSTRACT

In the unfolding era of climate crisis, literary works that grapple with environmental issues have increasingly become focal points for both scholarly and public discourse. Literature, in this sense, operates not only as an artistic endeavor but also as a critical medium for reflecting and shaping environmental consciousness. Within this evolving field of inquiry, solastalgia—a term coined by philosopher Glenn Albrecht to describe the distress produced by environmental change—has emerged as a key concept for examining the emotional and psychological dimensions of ecological transformation. Closely related is the notion of ecological grief, the mourning that arises in response to biodiversity loss, degradation of ecosystems, and the foreclosing of certain environmental futures. Barbara Kingsolver’s novel *Flight Behavior* (2012) offers a nuanced literary representation of these phenomena, foregrounding the lived experiences of individuals and communities as they face the tangible impacts of a changing climate. Building upon the intersection of ecocriticism and ecopsychology, this article undertakes a close reading of *Flight Behavior* to illuminate how solastalgia and ecological grief are manifested, experienced, and potentially mitigated in the fictional rural community depicted in the novel. By integrating theoretical insights from ecopsychology, the analysis herein demonstrates how literary texts like *Flight Behavior* can foster a deeper understanding of environmental affect and, in turn, enrich our collective engagement with climate challenges.

Keywords: Solastalgia, Climate Fiction, Ecopsychology, Ecological Grief, Environmental Consciousness

* This study is derived from the doctoral dissertation titled “An Ecopsychological Approach to the Novels of J. G. Ballard and Richard Powers,” which is currently being conducted at Atatürk University, Institute of Social Sciences, Department of English Language and Literature, under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Kubilay GEÇİKLİ and supported by the Atatürk University Scientific Research Projects Support Program under project number SDK-2024-13614.

¹ PhD Student, Atatürk University, Faculty of Letters, English Language and Literature Department, ahmet.ozkan21@ogr.atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6904-5707>

1. GİRİŞ

İklim krizi sadece bir çevresel felaket değil; aynı zamanda bireylerin doğayla olan ilişkilerini yeniden değerlendirmelerine ve psikolojik etkilerini derinden hissetmelerine neden olan bir süreçtir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'ne (IPCC, 2023) göre, küresel sıcaklıklar sanayi öncesi dönemden bu yana yaklaşık 1,1°C artarak daha sık aşırı hava olaylarına, doğal yaşam alanlarının tahribatına ve önemli ölçüde biyolojik çeşitlilik kaybına yol açmıştır. Yaygın psikolojik sıkıntılara neden olan ve toplumsal mekân ve denge algılarını yeniden şekillendiren bu değişiklikler sadece fiziksel değil, aynı zamanda derin duygusal etkilere de sahiptir. İklim değişikliği hızlandıkça, duygusal ve zihinsel sağlığımız üzerindeki etkileri de giderek daha belirgin hale gelmekte ve bu durum sıkıntı, kayıp ve varoluşsal belirsizlik duygularına yol açmaktadır (Cunsolo & Ellis, 2018). Buna karşılık, psikoloji ve çevresel beşeri bilimlerdeki araştırmacılar dikkatlerini ekolojik bozulmanın duygusal boyutlarına çevirmiş ve çevresel kayba eşlik eden bir dizi psikolojik tepki tanımlamışlardır. Bunlar arasında, “solastalji” (kişinin ev ortamı geri dönüşü olmayan bir değişime uğradığında yaşadığı acı (Albrecht, 2005)- ve “ekolojik yas” (Cunsolo & Ellis, 2018)- iklim değişikliğinin duygusal bedelini anlamada anahtar kavramlar olarak ortaya çıkmıştır.

İnsan psikolojisi ve doğal çevre arasındaki ilişkiyi araştıran disiplinler arası bir alan olan ekopsikoloji, iklim değişikliğinin ruh sağlığı ve duygusal refah üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır (Roszak, 1992; Fisher, 2013). Bu yaklaşım, çevresel bozulmanın yalnızca ekolojik bir kriz değil, aynı zamanda insan davranışlarının neden olduğu psikolojik bir sorun olduğunu ve çözümün insan düşünce ve davranışlarında köklü bir dönüşümü gerektirdiğini vurgulamaktadır. Nitekim, “çevre sorunları sadece teknik meseleler değil; insan davranışlarının neden olduğu psikolojik sorunlardır ve insan düşüncesinde ve davranışlarında değişim gerektirir” (Koger & Winter, 2010, s. 4). Bireysel ve sosyal faktörleri ele alan geleneksel psikolojinin aksine, ekopsikoloji kapsam alanını çevresel dengeyi psikolojik iyi oluşun bir belirleyicisi olarak değerlendirecek şekilde genişletmektedir. Bu yaklaşım, insanların yaşadığı psikolojik sorunların yalnızca kişisel veya toplumsal etkilere değil, aynı zamanda çevre koşullarındaki bozulmayla da şekillendiğini kabul etmekte ve iklim değişikliğini duygusal ve psikolojik rahatsızlıklara doğrudan neden olan bir etken olarak konumlandırmaktadır. Bu çerçevede, solastalji ve ekolojik yas, hem kişisel rahatsızlıklar hem de çevresel bozulma karşısında dayanıklılık, adaptasyon ve duygusal iyileşme konularında yeni düşünme yolları gerektiren toplumsal, kültürel olarak yerleşik deneyimler olarak anlaşılmaktadır. Çağdaş iklim edebiyatı, bu psikolojik boyutları keşfetmek için önemli bir anlatı alanı haline gelmiş ve iklim değişikliği karşısında bireylerin ve toplulukların yaşadıkları deneyimlere dair içgörüler sunmuştur (Trexler, 2015). Özellikle kurgusal anlatılar, ekolojik sorunların genellikle soyut ve kişisel doğasını ifade etmenin bir yolunu sunarak çevresel yıkımın duygusal ağırlığını görünür kılmaktadır. Karakter gelişimi, anlatı yapısı ve tematik inceleme yoluyla iklim kurmacası (cli-fi), iklim krizini kişiselleştirerek, soyut bilimsel verileri daha kolay ilişkilendirilebilir ve duygusal olarak yankı uyandırır hale getirerek kamusal anlayışa benzersiz bir katkıda bulunur. Genellikle istatistiksel yöntemlere ve öngörülere dayanan bilimsel raporların aksine, iklim kurgusu iklim sorunlarını insan deneyimlerine dahil ederek duygusal düzeyde empati ve katılımı teşvik eder (Clark, 2019). Dolayısıyla, iklim değişikliği yalnızca ölçülebilen fiziksel ya da bilimsel bir gerçeklik değil; aynı zamanda gelecekle ilişkilenebilecek biçimimizi şekillendiren güçlü bir kavramsal çerçeve ve metafor olarak da anlaşılmalıdır (Hulme, 2009). İklim kaynaklı psikolojik sıkıntıları ele almanın aciliyeti göz önüne alındığında, literatürü ekopsikolojik bir mercekle analiz etmek, anlatıların ekolojik belirsizlik ve değişime karşı insan tepkilerini nasıl şekillendirdiğini anlamak için çok önemli olacaktır.

Ülkemiz ve birçok farklı coğrafyanın çağdaş edebiyatlarında ekolojik kaygılar ve çevresel söylem her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, antropojenik iklim değişikliğinin edebi temsilleri, disiplinlerarası bir yaklaşımı gerekli kılmakta ve ekolojik krizin kültürel boyutlarını sorgulamaktadır. Barbara Kingsolver, edebi üretiminde bilimsel okuryazarlık ile estetik duyarlılığı birleştirerek bu alanda öncü bir rol üstlenmektedir. Barbara Kingsolver'ın *Flight Behavior* (2012) eseri ekopsikolojik bir analiz için özellikle uygundur çünkü derin sosyo-ekonomik kırılganlıklar ve ekolojik zenginliklerle işaretlenmiş Appalachia ortamı, mekâna dayalı solastalji deneyimini yoğunlaştırmaktadır. Appalachia'nın doğal çevreyle iç içe geçmiş farklı kültürel kimliği, ekolojik bozulmanın duygusal ve psikolojik etkisini artırarak burayı ekolojik yas kavramını keşfetmek için ideal bir alan haline getirmektedir. Buna ek olarak, romanın kral kelebeklerinin göçüne odaklanması, iklim kaynaklı çevresel değişiklikleri canlı bir şekilde sembolize etmekte ve küresel ekolojik istikrarsızlığı yerel psikolojik sıkıntıya bağlayarak solastaljinin somut halini ifade etmektedir. Kingsolver'ın üslubu, şiirsel bir dil ile gerçekçi toplumsal gözlemleri harmanlayan, zengin doğa betimlemeleriyle örülmüş bir anlatım biçimiyle karakterize edilir. Yazar, karmaşık ekolojik kavramları sıradan insanların gündelik yaşamlarıyla ustaca ilişkilendirerek, bilimsel gerçekleri duygusal ve ahlaki boyutlarıyla yeniden yorumlar. Metinlerinde yerel diyalektleri ve bölgesel özellikleri titizlikle yansıtırken, evrensel temaları da irdeleyerek okuyucuya hem tanıdık hem de keşfedilmemiş bir dünya sunar.

Flight Behavior adlı roman, hem kişisel hem de ekolojik krizleri ön plana çıkaran iklim kurgusunun ilgi çekici bir örneğidir. Biyoloji geçmişi olan ve çevre sorunları üzerine kapsamlı yazılar kaleme alan Kingsolver, bilimsel bilgiyi edebi hikâye anlatımıyla bütünleştirerek romanın iklim değişikliği temalarını ele alma konusundaki

etkileyciliğini artırmaktadır. Biyoloji geçmişi ve çevre hakları için verdiği mücadeleyle tanınan Kingsolver'ın bilimsel ve ekolojik temaları kurgusuna sık sık entegre etmesi, onu iklim değişikliği anlatıları konusunda güvenilir bir kalem konumuna taşımaktadır. Appalachia kırsalında geçen roman, hayal kırıklığına uğramış bir kadın olan Dellarobia Turnbow'un açıklanamaz bir doğa olayıyla (yerlerinden edilmiş kral kelebeklerinden oluşan devasa bir topluluk) karşılaşmasının, iklim değişikliğinin geniş kapsamlı sonuçlarına uyanışında bir tetikleyici olmasını konu almaktadır. Kingsolver, Dellarobia'nın yolculuğu boyunca ekolojik istikrarsızlık, —yani, ekosistemlerin iklim değişikliği, insan müdahalesi ve çevresel bozulmalar karşısında sürdürülebilirliğini kaybetmesi ve öngörülemez değişimlere maruz kalması— bilimsel şüphecilik ve kişisel dönüşüm temalarını karmaşık bir şekilde dokuyarak *Flight Behavior*'ı özellikle solastalji ve ekolojik yasin ekopsikolojik analizi için uygun hale getirmektedir.

Roman üzerine yapılan önceki çalışmalar iklim bilimi, toplumsal cinsiyet dinamikleri ve sosyo-ekonomik eşitsizliklerle olan ilişkisine odaklanırken (Goodbody & Johns-Putra, 2019; Nixon, 2011), çevresel değişime tepki olarak psikolojik sorunların tasvirine daha az ilgi gösterilmiştir. Özellikle solastalji ve ekolojik yas gibi iklim kaynaklı duygusal deneyimlerin anlatısal temsilleri üzerine yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Mevcut çalışmalar, romanın toplumsal, ekonomik ve bilimsel boyutlarını incelerken, bireylerin ve toplulukların ekopsikolojik tepkileri nasıl deneyimlediğini ve bu deneyimlerin anlatıda nasıl inşa edildiğini ele almamıştır. Bu çalışma, söz konusu boşluğu doldurmayı ve Kingsolver'ın eserinde ekopsikolojik süreçlerin nasıl işlendiğini detaylandırmayı amaçlamaktadır. Nixon'ın zaman içinde biriken ve genellikle fark edilmeyen çevresel tahribatı tanımlayan “yavaş şiddet” (slow violence) kavramı (2011), iklim değişikliğinin psikolojik bir yük olarak nasıl ortaya çıktığını incelemek için yararlı bir merceğe sağlayarak romanın solastalji ve ekolojik yas bağlamında incelenmesini desteklemektedir.

Nixon, “yavaş şiddet” kavramını “yavaş yavaş ve gözlerden uzakta gerçekleşen bir şiddet, zaman ve mekâna yayılmış gecikmiş bir yıkım şiddeti, genellikle şiddet olarak görülmeyen yıpratıcı bir şiddet” (Nixon, 2011, p. 2) olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, yavaş şiddetin ani ve doğrudan görünen şiddet biçimlerinden farklı olarak, zamana yayılan ve görünürlüğü düşük olmasına rağmen toplumsal ve bireysel düzeyde derin etkiler bırakan bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Nixon'a göre, bu tür bir şiddet, özellikle ekolojik bozulma ve iklim değişikliği bağlamında, insanların yaşam alanları üzerindeki yıkıcı etkileri nedeniyle hem fiziksel hem de psikolojik travmalara yol açmaktadır. *Flight Behavior* da tam olarak bu bağlamda, karakterlerin ekolojik dönüşümler karşısındaki duygusal tepkilerini, solastalji ve ekolojik yas perspektifinden değerlendirerek yavaş şiddet kavramının edebiyatta nasıl temsil edildiğini gözler önüne sermektedir. Bu çalışma, *Flight Behavior* romanının solastalji ve ekolojik yas duygularını nasıl ele aldığını inceleyerek, romanı ekopsikoloji ve çevresel beşeri bilimlerin daha geniş söylemi içinde konumlandırarak bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, çalışmanın temel argümanı, Kingsolver'ın romanının yalnızca ekolojik kayıplara yönelik psikolojik tepkileri temsil etmekle kalmayıp, aynı zamanda edebiyatın iklim değişikliği kaynaklı duygusal süreçleri anlama ve bunlara uyum sağlama konusundaki rolünü ortaya koyduğudur. Ekopsikolojik bir çerçeve aracılığıyla, romanın solastalji ve ekolojik yas duygularını nasıl resmettiği ve okuyucuya çevresel kayıplarla yüzleşme konusunda nasıl yeni perspektifler sunduğu analiz edilecektir.

Araştırmada, *Flight Behavior* eserinin solastalji ve ekolojik yas gibi ekopsikolojik kavramları etkili bir şekilde resmettiğini ve iklim kaynaklı psikolojik sıkıntıların karakterler, anlatı yapısı ve tematik gelişim yoluyla nasıl açığa çıktığını dair iyi bir örnek olduğunu savunmaktadır. Bu analiz, ekopsikolojik bir çerçeve uygulayarak, duygusal iyi oluş ile ekolojik istikrar arasındaki bağlantıyı araştırmakta, iklim edebiyatının çağdaş kaygıları nasıl yansıttığını ve çevresel kayıpların ortasında nasıl direnç gösterilebileceğine dair fikirler sunduğunu göstermektedir. Bu makale, solastalji, ekolojik yas ve iklim kurgusuna ekopsikolojik bir perspektiften yaklaşan mevcut literatürün incelenmesiyle başlamaktadır. Bu çerçevede, iklim değişikliğinin bireyler üzerindeki duygusal ve psikolojik etkilerini ele alan çalışmalara odaklanılmaktadır. Literatür taramasının ardından, analize rehberlik eden teorik çerçeve sunularak çalışmanın kavramsal temelleri açıklığa kavuşturulmaktadır. Bunu takiben, *Flight Behavior* ayrıntılı bir metin analizine tabi tutulmakta ve eserde iklim kaynaklı psikolojik sıkıntının yansıtıldığı önemli anlar incelenmektedir. Son olarak, edebiyatın iklim farkındalığını artırma ve duygusal dayanıklılığı teşvik etme rolü ele alınarak elde edilen bulguların daha geniş bağlamdaki çıkarımları değerlendirilmektedir. Ekopsikoloji ve edebi analiz arasında köprü kuran bu çalışma, iklim değişikliğinin psikolojik boyutları üzerine süregelen tartışmalara katkıda bulunarak, çevresel krizlerin sadece dışsal tehditler değil, insan hayatını derin şekillerde şekillendiren kişisel, duygusal deneyimler olduğu fikrini güçlendirme amacındadır. Gerek politik tartışmaları etkileyen Naomi Klein'in *This Changes Everything* (2014) eserinde, gerekse Richard Powers'ın çevreciler arasında doğrudan eylemi motive eden *The Overstory* (2018) gibi kurgularında görüldüğü üzere, iklim mücadelesinde aktivizme ilham vermek için edebi eserlerden yararlanılmıştır.

Ekoterapi, doğayla etkileşim yoluyla bireylerin psikolojik iyilik hâlini desteklemeyi amaçlayan bir terapi yaklaşımıdır (Buzzell & Chalquist, 2009). Buna ek olarak, ekoterapi girişimleri, bireylerin ekolojik yasla başa çıkma yollarını, bu süreci anlamlandırma yollarını ve psikolojik dayanıklılık geliştirmelerini desteklemek amacıyla edebi anlatıları terapötik bir araç olarak kullanmaktadır. Bu doğrultuda, edebi eserler bireylerin çevresel değişimler

karşısında yaşadıkları duygusal tepkileri ifade etmelerine, doğayla kurdukları bağları yeniden değerlendirmelerine ve ekopsikolojik farkındalık kazanmalarına katkı sağlamaktadır (Buzzell & Chalquist, 2009). Örneğin, ‘Eko-Sanat Terapisi’ programı, ekolojik bozulma kaynaklı ekolojik yas, ekolojik kaygı gibi ekopsikolojik sorunları ele almak için edebiyat, şiir ve hikaye anlatımını terapötik (iyileştirici) araçlar olarak kullanmakta ve duygusal iyileşmeyi yaratıcı ifade yoluyla desteklemektedir (Korpela vd., 2018). Benzer şekilde, doğa temelli bibliyoterapi programları, bireyleri başa çıkma stratejileri geliştirmek ve doğal dünyayla bağlantılarını derinleştirmek için iklim kurguları ve ekolojik anılarla ilgilenmeye teşvik etmektedir (Jordan & Hinds, 2016). Edebî eserler yalnızca çevresel kayıpların yasını tutmanın bir aracı değil, aynı zamanda insanın doğayla ilişkisini yeniden kurguladığı, ona anlam kattığı bir alan olarak da işlev görmektedir. Hikâyeler ve metaforlar aracılığıyla doğanın sesine kulak vermek, ekolojik kaygının ağırlığını hafifletirken, bireyin içsel dünyasında da yeni bir uyum arayışına kapı aralamaktadır. Böylelikle edebiyat, doğa ile insan arasındaki kopuşu onarmaya yönelik bir köprü, psikolojik iyileşmeyi besleyen bir mecra hâline gelmektedir.

2. SOLASTALJİ VE EKOLOJİK YAS

Glenn Albrecht (2005) tarafından ortaya atılan “solastalji” kavramı, çevresel bozulmanın bireyler ve toplumlar üzerinde yarattığı ciddi duygusal tahribatı vurgulayarak “hâlâ evde olduğunuz halde hissettiğiniz ev özlemi” (s. 44) olarak tanımlanmaktadır. Bu üzüntü, yalnızca geçmiş bir döneme duyulan klasik özlemle sınırlı değildir; daha derin ve mevcut deneyimlerle şekillenen bir duygusal tepkiyi içermektedir. Nostaljiden farklı olarak, doğrudan dönüştürülmüş bir şimdiki zamanın yaşanmış deneyiminden kaynaklanmakta ve bireyin mevcut çevresel değişimlere verdiği psikolojik tepkiyi yansıtmaktadır (Albrecht, 2005, s. 44). Araştırmacılar, solastaljiyi, iklim bozulmalarıyla boğuşan bölgelerdeki daha geniş duygusal sorunlarla giderek daha fazla ilişkilendirmektedir (Higginbotham vd., 2007). Solastalji ile yakından ilişkili olan ekolojik yas, Cunsolo ve Ellis (2018) tarafından “kalıcı çevresel değişim nedeniyle yaşanan veya beklenen ekolojik kayıplarla ilgili olarak hissedilen yas” olarak tanımlanmaktadır (s. 136). Bu yas biçimi, bireysel umutsuzluk ile toplumsal yasın kesişiminde şekillenmekte ve çevresel değişimlere kolektif bir tepki olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle, topluluklar değer verdikleri ekosistemlerin artan sıcaklıklar ve aşırı hava olayları karşısında yok oluşuna tanık olduklarında, bu duygusal tepki daha da derinleşmektedir (Adger, 2016). Son zamanlarda yapılan çalışmalar, ekolojik yasin kültürel ve psikolojik boyutlarının altını çizerek, yok olan türler veya doğal alanlar için tutulan yasin nasıl daha derin varoluşsal krizlere dönüşebileceğini göstermektedir (Lertzman, 2015).

Bu çalışmalar aynı zamanda iklim değişikliği kurgusu bağlamında solastalji ve ekolojik keder anlayışımızı da önemli ölçüde genişletmiştir. Pihkala (2020) kapsamlı bir iklim duyguları taksonomisi geliştirmiş, eko-kaygıyı bir patolojiden ziyade çevresel tehditlere karşı rasyonel bir tepki olarak konumlandırırken, hem felç edici bir güç hem de çevresel katılım için potansiyel bir uyarıcı olarak ikili rolünü vurgulamıştır. Bu çerçevede, *Flight Behavior* gibi iklim kurgularında tasvir edilen duygusal manzaranın bağlamsallaştırılmasına yardımcı olmaktadır. Schneider-Mayerson’ın (2020, 2021) iklim kurgusuna okuyucu tepkileri üzerine yaptığı ampirik araştırma, anlatıların iklim sorunlarına duygusal katılımı nasıl tetikleyebileceğini göstermekte ve okuyucuların genellikle Kingsolver’ın eserindeki kahramanın yolculuğunu yansıtan yas, endişe ve umut gibi karmaşık duygusal durumları deneyimlediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca çalışması, edebî metinlerin iklim söyleminde, özellikle de ekolojik istikrarsızlıkla karşı karşıya olan kırsal topluluklarda ötekileştirilmiş sesleri nasıl güçlendirdiğini vurgulamaktadır. Ray (2020), *A Field Guide to Climate Anxiety (İklim Kaygısı İçin Bir Saha Rehberi)* adlı çalışmasında iklim duygularını yönlendirmek için pratik yaklaşımlar sunmakta, eko-yası eyleme dönüştürmenin çok önemli bir psikolojik uyum stratejisi olduğunu savunmakta ve hikaye anlatımının ekolojik kaybı işlemek için terapötik bir araç olarak hizmet edebileceğini öne sürmektedir.

Bu son çalışmalar, iklim kurgusunun yalnızca bir temsil olarak değil, ekolojik kaybı işlemek için duygusal bir araç olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Nitekim, Hanna vd. (2020), “ekolojik yasin hem toplumsal dayanışmayı hem de eko-aktivizmi harekete geçirebileceğini” (s. 22) ileri sürerek, bu tür bir üzüntünün daha fazla çevresel zararı azaltmayı amaçlayan toplumsal hareketleri teşvik edebileceğini öne sürmüşlerdir. Bu görüşlerden yola çıkan çağdaş ekoeleştiril yaklaşımlar, anlatı sanatlarında – özellikle roman türünde – solastalji ve ekolojik yas temsillerinin, iklim değişikliği bağlamında toplumsal farkındalığın oluşumu ve dönüşümünde belirleyici bir rol oynadığını ileri sürmektedir (Heise, 2016). Bu tür edebî eserler, kayıp ve özleme ilişkin derinlikli ve içsel anlatılar sunarak, okuyucuların çevresel değişimlere karşı duyarlılığını artırmakta ve onları, Buell’in (1995) doğal dünyaya yönelik toplumsal tutumları biçimlendiren “çevresel bilinçdışı”, kavramı ile yüzleşmeye yönlendirmektedir (s. 21). “Edebî metinlerde insan dışı çevrenin gizlenmiş, söylenmemiş veya ideolojik olarak bastırılmış temsili” (Buell, 1995, s. 21) olarak tanımlanan bu kavramın, edebî eserlerin, insan-merkezci anlatıların baskıladığı veya göz ardı ettiği doğa temsillerini açığa çıkararak, okuyucuların çevresel farkındalığını yeniden şekillendirme potansiyeline sahip olduğu söylenebilir. Çevresel bilinçdışı ile yüzleşmek, sadece bireysel bir farkındalık yaratmakla kalmaz, aynı zamanda ekolojik dönüşüm ve kolektif sorumluluk bilincinin gelişmesine de katkıda bulunur.

Solastalji ve ekolojik yas, iklim değişikliğinin duygusal boyutlarını anlamının merkezinde yer almaya devam ederken, bu duygusal fenomenleri yorumlamak için daha derin bir teorik iskele sağlayan ekopsikoloji alanıdır. Roszak'ın (1992) öncülüğünü yaptığı ekopsikoloji, “gezegenin ihtiyaçları bireyin ihtiyaçlarıdır ve bireyin hakları gezegenin haklarıdır” (s. 14) görüşünü savunarak psikolojik iyi oluş ile çevre sağlığı arasındaki karşılıklı bağı incelemektedir. Bu bakış açısı, Kidner'ın (1994) doğaya yabancılaşma hissinin ruh sağlığı sorunlarını daha da kötüleştirebileceği ve bunun da gezegensel krizleri kişisel kimlik ve mekân krizlerine dönüştürebileceği iddiasıyla güçlü bir şekilde örtüşmektedir. Bu argümanları temel alan Fisher (2013), “zihni iyileştirmenin temelde insanlığın ekolojik sistemler içindeki yerleşikliği ele almayı gerektirdiğini” (s. 9) ve klinik uygulama ile çevre yönetimi arasındaki boşluğu doldurduğunu iddia etmiştir. Ekoeleştirilenler, bu ekopsikolojik ilkeleri, yaklaşan iklim felaketlerini ve bunların toplumsal sonuçlarını anlatan bir tür olan iklim kurgusu analizlerine dokumaya başlamıştır (Johns-Putra, 2016; Trexler & Johns, 2011). Garrard (2012), iklim edebiyatının ekolojik bilincin şekillenmesinde kritik bir rol oynadığını gözlemleyerek, yazarların empati uyandırmak ve insan ve insan dışı yaşamın karşılıklı bağımlılığını göstermek için hikaye anlatımını nasıl kullandıklarını vurgulamaktadır. Akademisyenler, ekopsikoloji anlayışları entegre ederek, hem geleneksel hem de çağdaş eserleri yeniden değerlendirmekte ve çevresel çöküş veya dönüşümü tasvir eden anlatıların varoluşsal kaygılarla baş etmek için nasıl bir platform haline gelebileceğini göstermektedir (Clark, 2015). Sonuç olarak, ekopsikolojik bir okuma sadece karakterlerin ekolojik tehditleri içsel olarak nasıl karşıladıklarını değil, aynı zamanda duygusal süreçlerinin iklim değişikliğine karşı toplumsal tepkileri nasıl yansıttığını da ortaya koyabilmektedir (Fisher, 2013; Lertzman, 2015).

İklim kurgusu (climate fiction-cli-fi), iklim değişikliğinin bireyler ve toplumlar üzerindeki etkilerini edebi anlatılar aracılığıyla keşfeden bir tür olarak tanımlanmaktadır. Bu terim, özellikle çevresel ve ekolojik meseleleri merkezine alan kurgusal eserleri ifade etmek için kullanılmış olup, iklim değişikliğinin sadece bilimsel ve politik bir sorun olmanın ötesinde, insan deneyimiyle nasıl iç içe geçtiğini göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır (Trexler, 2015). Bu bağlamda, Barbara Kingsolver'ın *Flight Behavior* adlı eseri, karakter gelişimini daha geniş ekolojik kaygılarla kusursuz bir şekilde birleştiren ufuk açıcı bir roman olarak öne çıkmaktadır. Ekopsikolojinin zihinsel refah ve ekolojik sağlığın karşılıklı bağımlılığına yaptığı vurgu, *Flight Behavior*'ı analiz etmek için farklı bir merceğe sunmaktadır. Genellikle çevre etiğine veya siyasi eleştiriye öncelik veren geleneksel ekoeleştirimin aksine ekopsikoloji, karakterlerin ekolojik krizleri içselleştirdiği psikolojik süreçleri ön plana çıkarır. Bu perspektif *Flight Behavior*'a uygulandığında, Dellarobia'nın kişisel dönüşümünün artan ekolojik farkındalığıyla nasıl paralellik gösterdiğini ortaya koymakta ve Doherty ve Clayton'ın (2011) “çevresel kimlik” olarak adlandırdığı şeyi göstermektedir. Bu kavram, bireylerin doğayı kendi benlik kavramlarına nasıl dahil ettiklerini ve doğal sistemlerdeki bozulmaların psikolojik istikrarı nasıl tehdit edebileceğini açıklamaktadır. Roszak'ın (1992) “gezegenin ihtiyaçları kişinin ihtiyaçlarıdır” (s. 14) iddiası Dellarobia'nın yolculuğunda yankı bulmaktadır. Araştırmacılar, romanı “iklimsel baskı altındaki kırsal yaşamın inceliklerini yakalayan” (Heise, 2016, s. 93) başarılı bir iklim kurgu örneği olarak değerlendirmektedir. Kingsolver'ın anlatısı, bireysel ve toplumsal dönüşümleri ekolojik kriz ekseninde ele alarak, çevresel bilinçlenmeyi teşvik eden güçlü bir edebi metin ortaya koymaktadır. Daha önce yapılan çalışmalar *Flight Behavior*'ı bilimsel söylem (Orr, 2014), toplumsal cinsiyet politikaları (Johnson, 2018) ve sosyo-ekonomik ötekileştirme (Marshall, 2015) merceklerinden analiz ederken, romanın ekopsikolojik ve bağıli kavramları bağlamında analizine odaklanan çalışmalar görece sınırlı kalmıştır.

Kingsolver'ın kral kelebeklerinin anormal göçüyle boğuşan bir Appalachian topluluğunu tasvir ettiği romanı, yerel krizleri küresel değişimlerle iç içe geçirerek iklim edebiyatına yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Albrecht'in (2005) solastalji kavramının işaret ettiği gibi, romanda bir zamanlar tanıdık olan bir çevrenin yok oluşu hem ruhsal hem de varoluşsal yası tetikler. Bu duygusal alt akım, insanlar ve doğa arasındaki temel bağı vurgulayan ekopsikolojik teorilerle yankılanır ve okuyucuları, başkahraman Dellarobia'nın duyduğu hoşnutsuzluğun tanık olduğu daha geniş ekolojik dengesizlikle paralellik gösterdiğini fark etmeye çağırır (Roszak, 1992; Fisher, 2013). Aslında Kingsolver'ın anlatısı, Cunsolo ve Ellis'in (2018) “ekolojik yas” olarak adlandırdığı durumla örtüşmekte ve bizi toplumsal yasin nasıl toplumsal dirence ilham verebileceğini düşünmeye davet etmektedir. Dellarobia'nın huşu ve umuttan kaygıya ve nihayetinde bir tür temkinli kabullenişe doğru evrilen bakış açısının izini süren roman, toplulukların geri dönüşü olmayan çevresel değişimlerle karşılaştıklarında sıklıkla katlandıkları psikolojik süreci örneklemektedir (Higginbotham, 2007). Daha önceki bölümlerde tartışılan görüşleri temel alan bu çalışma, *Flight Behavior*'ın iklim literatüründe solastalji ve ekolojik yas üzerine daha geniş bir söylemi nasıl kapsadığını ve buna nasıl katkıda bulunduğunu aydınlatmaktadır. Çağdaş iklim kurgusunun belirleyici eserlerinden biri olan Kingsolver'ın *Flight Behavior*'ı, edebi anlatıların yalnızca çevresel krizleri tasvir etmekle kalmayıp aynı zamanda iklim söylemine duygusal ve bilişsel birer başlangıç noktası olarak nasıl hizmet ettiğini örneklemektedir (Goodbody & Johns-Putra, 2019). Roman, kahramanının duygusal ve entelektüel mücadelelerini gelişen bir ekolojik krizin arka planında sunarak, bireylerin iklim istikrarsızlığına tepki olarak bakış açılarını nasıl işlediklerini, direndiklerini ve nihayetinde dönüştürdüklerini göstermektedir.

3. SOLASTALJİ VE EKOLOJİK YASIN GÖLGESİNDE DELLAROBIA: MEKÂN, KİMLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÜZERİNE VAROLUŞSAL BİR ÇÖZÜMLEME

Barbara Kingsolver'ın *Flight Behavior* adlı romanı, Tennessee'nin kırsal Appalachia bölgesinde yaşayan Dellarobia Turnbow'un hayatını konu alır. Ekonomik sıkıntılar, evliliğinde yaşadığı mutsuzluk ve içinde bulunduğu toplumsal baskılar nedeniyle sıkışmış hissedenden Dellarobia, genç yaşta yaptığı evliliğin içinde hapsolmuş gibidir. Kingsolver, romanın başlarında Dellarobia'nın bu hoşnutsuzluğunu şu sözlerle ortaya koyar: "En son ne zaman birinin ona bu kadar doğrudan baktığını ya da söylediklerini dinlediğini hatırlayamıyordum... Evliliğinin meyvesi, kocasının gerçek hayatıyla ilgili hiçbir şey fark etmemesini ummak olacaktı" (Kingsolver, 2012, s. 76). Yaşamındaki bu monotonluktan kaçmak isteyen karakter, bir gün ormanda gizlice buluşacağı birine doğru yürürken, beklenmedik ve olağanüstü bir manzarayla karşılaşır: vadinin tamamını kaplayan, alev gibi parlayan binlerce kral kelebeği. Bu doğa olayı, onun için yalnızca görsel bir şölen değil, aynı zamanda hayatında bir dönüm noktası niteliğindedir. İlk başta, Dellarobia bu olayı mucizevi bir işaret olarak yorumlar; ancak zamanla kelebeklerin gelişinin iklim değişikliğiyle doğrudan bağlantılı olduğunu kavrar. Kelebeklerin bölgeye gelişi, bilimsel açıdan küresel ısınmanın bir sonucu olarak açıklanırken, Dellarobia da bu durumun sadece doğayı değil, kendi yaşamını ve geleceğini de nasıl şekillendirdiğini fark etmeye başlar. Bilim insanları kelebekleri incelemek için geldiklerinde, Dellarobia'nın çevresel farkındalığı Byron ile yaptığı konuşmalar sayesinde derinleşir: "Doğu hükümdarı yirmi milyon yıl boyunca Meksika'nın dağlık bölgelerinde kışladı... İklim sistemi bozuluyor, her zaman kışladıkları yerde kışlayamıyorlar. Zincir kırıldı" (Kingsolver, 2012, s. 227). Bu karşılaşma, Dellarobia'nın içsel dönüşümünü tetikler. Daha sonra bu değişimi şu sözlerle yansıtır: "Tutku göğsündeydi, bacaklarının arasında değil" (Kingsolver, 2012, s. 346). Roman ilerledikçe Dellarobia'nın bilinci giderek evrilen bir ekolojik farkındalığa dönüşür ve sonunda kendisini yalnızca bireysel kurtuluşuna değil, aynı zamanda daha büyük bir çevresel sorumluluğa adamaya başlar. Romanın sonunda Dellarobia kararını netleştirir: "Buraya dünyanın yok oluşunu izlemek için gelmedim. Çocukları daha yüksek bir yere taşıyorum" (Kingsolver, 2012, s. 433)—kişisel özgürlüğünü çevresel farkındalıkla birleştiren bir ifade. Bu karakter eğrisi, Pihkala'nın (2020) ekolojik yasin nihayetinde umutsuzluk yerine "radikal umudu" besleme potansiyeli taşıdığı yönündeki tanımını somutlaştırmaktadır. *Flight Behavior*, bireysel dönüşüm ve ekolojik farkındalığın kesişiminde, solastalji ve ekolojik yas gibi kavramları merkeze alan güçlü bir anlatı sunmaktadır.

Roman karakterleri, Dellarobia'nın değişim sürecine farklı açılardan katkıda bulunan figürler olarak öne çıkmaktadır. Kocasını Cub Turnbow, geleneksel değerlere sıkı sıkıya bağlı, değişime direnç gösteren bir figürdür ve Dellarobia'nın özgürleşme arzusunun önündeki en büyük engellerden biri olarak konumlanır. Kayınvalidesi Hester ise katı dini inançları ve muhafazakâr yapısıyla onun bireysel uyanışını bastıran bir güç olarak roman boyunca belirgin bir şekilde yer alır. Buna karşılık, biyolog Ovid Byron, Dellarobia'nın dünyayı bilimsel bir bakış açısıyla görmesini sağlayarak, onun hem çevresel hem de kişisel dönüşümüne aracılık eder. Byron, kelebeklerin göç yolunun değişmesini küresel ekosistemlerdeki büyük çaplı dengesizliklerin bir göstergesi olarak açıklar ve Dellarobia'nın ekolojik bilincinin gelişmesini tetikler. Kingsolver, Dellarobia'nın yalnızca kişisel bir dönüşümden geçmediğini, aynı zamanda doğayla olan bağının da evrildiğini gösterir. Başlangıçta sıradan bir kırsal yaşam süren karakter, zamanla çevresel bozulmanın ve iklim değişikliğinin yarattığı derin etkileri anlamaya başlar. Bu süreç, onun kimlik arayışını da şekillendirir ve mevcut toplumsal düzeni sorgulamasına yol açar. Böylece Dellarobia, yalnızca bireysel kaderini değil, aynı zamanda yaşadığı çevrenin geleceğini de düşünmeye başlayan bir bireye dönüşür.

Dellarobia'nın başlangıçtaki hoşnutsuzluğu, yalnızca bireysel tatminsizlikten değil, aynı zamanda içinde bulunduğu çevreye giderek yabancılaşmasından da kaynaklanmaktadır. Bu durum, ekolojik yerinden edilme ve değişen doğal manzara karşısında bireyin yaşadığı psikolojik yabancılaşma gibi daha geniş çaplı temaları yansıtmaktadır. Kırsal Appalachia'nın bir sakini olarak, ekonomik zorluklar ve toplumsal beklentiler tarafından kısıtlanan arzuları, bir hapsolmuşluk duygusu yaratmaktadır. Kingsolver yaşadığı hayal kırıklığını canlı bir şekilde "uçup gitmek istemenin ama kanatları olmamasının stresini hissediyordu" (Kingsolver, 2012, s. 15) ifadesiyle tasvir etmektedir. İklim değişikliğinin neden olduğu bir anomali olan kral kelebeklerinin beklenmedik gelişi, onun dönüşümü için bir dönüm noktası olur ve onu doğal dünyanın kırılan dengesine uyandırır. Bu kopuş anı, Albrecht'in (2005) "kişinin ikamet ettiği ve kendini güvende hissettiği yer saldırıya uğradığında yaşanan acı" (s. 45) olarak tanımladığı solastalji kavramıyla örtüşmektedir. Kingsolver, Dellarobia'nın solastaljik tepkisinin, idealize edilmiş bir geçmişe özlem, belirsiz bir geleceğe dair kaygı ve ekolojik istikrarsızlığa dair artan farkındalık gibi değişken duyguları aracılığıyla nasıl evrildiğini ustalıkla göstermektedir.

Kingsolver, ekolojik krizin psikolojik boyutlarını okuyuculara görünür kılmak amacıyla çeşitli anlatım teknikleri kullanmaktadır. Odaklanmış anlatımı Dellarobia karakteri üzerinden şekillendirmesi, çevresel bilincin ani bir farkındalık yerine aşamalı bir süreç olarak nasıl geliştiğini samimi bir biçimde ortaya koymaktadır. Dellarobia, kral kelebekleriyle ilk kez karşılaştığında Kingsolver şu betimlemeyi sunar: "Orman kendi iç aleviyle parlıyordu... Alev şimdi canlı görünüyordu, ateş ve tufanın inanılmaz bir birleşimiydi" (Kingsolver, 2012, s. 14). Bu güçlü tasvir, yalnızca görsel bir olguyu sunmakla kalmaz, aynı zamanda Dellarobia'nın duygusal tepkisini dönüştürücü

bir deneyim olarak yapılandırır. Kingsolver’ın Appalachian vahşi doğasını hem anlatının arka planı hem de karakterin dönüşüm sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak konumlandırması özellikle dikkat çekicidir. Dellarobia, çevresindeki ekolojik değişimleri fark etmeye başladığında şu düşüncelere kapılır: “Bir insan yanlış zamanda yapraklarını kaybeden bu kadar çok ağacı görüp de hastalık olduğunu düşünemez. Ya da sessizliği henüz gerçekleşmemiş bir çığdan başka bir şeyle karıştıramaz” (Kingsolver, 2012, s. 185). Bu anlatım biçimi, Bladow ve Ladino’nun (2018) “duygulanım odaklı hikâye anlatımı” olarak tanımladığı yaklaşımla örtüşmektedir. Bu yaklaşım, çevresel değişime verilen duygusal tepkilerin soyut bilimsel söylem yerine ekolojik bilginin aktarılmasında birincil araç haline geldiğini vurgular. Roman, bu teknikler aracılığıyla solastalji gibi teorik kavramları yalnızca akademik bir çerçevede sunmakla kalmayıp, onları bireyin doğayla kurduğu derin duygusal bağ üzerinden somutlaştırılmış deneyimlere dönüştürmektedir.

Bu dönüşüm nihayetinde kararlarını etkileyerek onu toplumsal normlara meydan okumaya, evliliğini sorgulamaya ve nihayetinde çevre bilincine ve kendi kaderini tayin etmeye öncelik veren yeni bir yolu benimsemeye yönlendirir. Başlangıçta, çevresine kararsızlıkla bakan bir kadındır. Dellarobia’nın kral kelebekleriyle ilk kez karşılaştığı sahne, Kingsolver’ın ekolojik dönüşümü psikolojik uyanışla ustaca bütünleştirdiğini göstermektedir. Dellarobia, bu karşılaşmayı “bir ateş gölü, bu elementlerin her ikisinden de çok daha şiddetli ve harikulade bir şey” olarak tanımlar (Kingsolver, 2012, s. 16). Bu tanımlama, hem kıyamet hem de vahiy anlamlarını çağrıştırarak onun ekolojik farkındalığının başlangıcını simgeler. Roman ilerledikçe, Dellarobia’nın Byron ile gerçekleştirdiği diyaloglar giderek daha derin bir varoluşsal farkındalık kazanmaya başlar. Bir görüşmeleri sırasında Byron, kelebek göçünün kesintiye uğramasının ekosistem üzerindeki yıkıcı etkisini açıklar: “Bu iyi bir şey değil. İlgili tarafların hiçbirisi için. Ne kelebekler için, ne ekosistem için, ne de Feathertown halkı için” (Kingsolver, 2012, s. 150). Dellarobia, iklim değişikliğinin inkârı konusunda ona karşı çıktığında, Byron hayal kırıklığını zorlanarak bastırarak yanıt verir: “Bilim insanlarının şu anda anlamadığı şey, şokumuzu nasıl ifade edeceğimiz. Asya’nın su havzalarını ayakta tutan buzullar hemen yok oluyor. Belki bir nesil, belki iki nesil sonra yok olacaklar. İnsanlar bunun bir fikir meselesi olduğu izlenimine kapılmış durumda” (Kingsolver, 2012, s. 283). Dellarobia’nın buna verdiği yanıt—“Ama kanıtlar...” (Kingsolver, 2012, s. 283)—onun çevresel kayıtsızlıktan bilimsel farkındalığa doğru evrilen dönüşümünü gözler önüne sermektedir. Daha sonra, geleceği sorgularken doğanın içinde bulunduğu trajik durumu kabul eder: “Bu dağlar sağlam ve yeşil görünüyor ama bana söylediğin şey, baştan aşağı hasta oldukları. İyi görünen ama içi çürüten bir ağaç gibi” (Kingsolver, 2012, s. 231). Bu sahne, Albrecht’in (2019) “çevresel körlükten” ekolojik bilince geçiş olarak tanımladığı, acı verici ancak kaçınılmaz olan dönüşümü örnekleemektedir.

Pihkala’nın (2020) ekolojik yası varoluşsal bir mekân krizi olarak tanımladığı gibi, Dellarobia da “Burası eskiden mevsimler gibi tahmin edilebilirdi. Şimdi hiçbir şey aynı değil” (Kingsolver, 2012, s. 89) şeklindeki yakınması, bu istikrarsızlığın bir ifadesidir. Ancak, Dellarobia kelebeklerin değişen örüntülerine tanık oldukça dünyaya bakış açısı dönüşmeye başlar. Bu durumu, “Burayı çözdüğümü sanıyordum ama şimdi benden daha büyük olduğunu görüyorum” sözleriyle ifade eder (Kingsolver, 2012, s. 105). Bu artan farkındalık, Fisher’in (2013) ekolojik krizlerin yalnızca dışsal olaylar değil, aynı zamanda derin psikolojik deneyimler olduğunu ve bireylerin kimliklerini ve mekânla kurdukları ilişkileri yeniden şekillendirdiğini öne süren görüşünü yansıtmaktadır. Dellarobia’nın çevresiyle kurduğu bağın derinleşmesi, onun uzun süredir sahip olduğu varsayımları sorgulamasına ve iklim değişikliği konusunda daha geniş, küresel bir perspektif geliştirmesine olanak tanımaktadır.

Dellarobia’nın iklim değişikliğine yönelik tepkisi, giderek artan bir merak ve nihayetinde aktif katılım şeklinde gelişirken, içinde bulunduğu topluluk ise farklı derecelerde inkâr, kayıtsızlık ve direniş sergilemektedir. Bu bağlamda, iklim krizi inkârı (climate denial), yalnızca bilimsel gerçekleri reddetmekle sınırlı kalmayıp, ekonomik kaygılar ve toplumsal dinamiklerle de şekillenen karmaşık bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır (Norgaard, 2011). Kingsolver, ekonomik güvensizliğin ekolojik yası nasıl derinleştirdiğini betimleyerek, çevresel krizlerin sosyal ve ekonomik kırılganlıklarla nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir (Adger, 2016). Romandaki birçok aile, Dellarobia’nın iklim değişikliğini uzak bir mesele olarak gören kocası Cub’ın da ifade ettiği gibi, acil finansal hayatta kalma mücadelesi ile artan ekolojik kaygılar arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır: “Bunun faturalarımızla ne ilgisi var?” (Kingsolver, 2012, s. 187). Bu ekonomik güvencesizlik, çevre aktivizminden kopuşu pekiştirirken, iklim değişikliğinden en çok etkilenen toplulukların genellikle bu krize etkin bir şekilde yanıt verebilecek kaynaklardan yoksun olduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir (Nixon, 2011). Bir karakterin küçümseyici bir şekilde dile getirdiği “Kelebekler ipoteği ödemeyecek” (Kingsolver, 2012, s. 143) ifadesi, topluluk üyelerinin uzun vadeli ekolojik kaygılar yerine, kısa vadeli ekonomik hayatta kalma mücadelesine öncelik verdiğini vurgulamaktadır. Bu durum, bilimsel bilgi ile yaşanan ekonomik gerçekler arasındaki daha geniş toplumsal gerilimi yansıtmakta ve Nixon’ın (2011) yavaş şiddet kavramını desteklemektedir. Yavaş şiddet, çevresel bozulmanın doğrudan ve ani bir yıkım yerine, zaman içinde kademeli olarak meydana gelerek özellikle ekonomik olarak dezavantajlı kesimleri orantısız bir şekilde etkilemesini ifade etmektedir. Norgaard’ın (2011) belirttiği gibi, iklim inkârı, yalnızca bilgi eksikliğinden değil, aynı zamanda ekonomik güvencesizlik ve politik iklimin şekillendirdiği psikososyal savunma mekanizmalarından da beslenmektedir.

Kingsolver, bilimsel bilgi ile yerel inanç sistemleri arasındaki epistemolojik uçurumu da vurgulamaktadır. Yerinden edilmiş kelekleri inceleyen bilim insanı Ovid Byron, deneysel rasyonaliteyi temsil etmesine rağmen, iklim değişikliğini soyut bir kaygı olarak gören ve acil bir tehdit olarak algılamayan kasaba halkının şüphecililiğiyle karşılaşmaktadır. Dolayısıyla, bilimsel bilginin yerel topluluklarda kabul görmesini engelleyen yapısal faktörler ve sosyo-ekonomik dinamikler ön plana çıkmaktadır (Jasanoff, 2010). Byron’ın hayal kırıklığı açıkça gözlemlenmektedir: “Sorun cehalet değil, kasıtlı olarak görmeyi reddetmektir” (Kingsolver, 2012, s. 198). Bu ifade, yalnızca bireysel şüphecilik olgusuna değil, aynı zamanda iklim değişikliğine yönelik toplumsal tepkinin ekonomik baskılar ve kültürel direnç tarafından nasıl şekillendiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda, iklim değişikliğiyle yüzleşmeye yönelik toplumsal isteksizliğin, bilimsel uyarıların çoğu zaman ekonomik kaygılar ve politik çıkarlar tarafından gölgede bırakılmasından kaynaklandığı görülmektedir (Oreskes & Conway, 2010). Kingsolver, bu direnci, çevresel kaygıları acil hayatta kalma mücadelesi uğruna göz ardı eden karakterler aracılığıyla somutlaştırarak, Nixon’ın (2011) iklim söyleminin ekonomik zorluklarla mücadele eden bireylerde yankı bulmadığına dair argümanını desteklemektedir. Kırsal topluluklarda bilimsel şüpheciliğin yükselişi, yalnızca bilgi eksikliği ile değil, aynı zamanda toplumsal güvensizlik, ekonomik belirsizlik ve siyasi söylem tarafından da yönlendirilmektedir (McCright & Dunlap, 2011). Kingsolver’ın bu çerçevede sunduğu anlatı, gerçek dünyadaki iklim inkarcılığı ile doğrudan paralellik göstermekte ve ekonomik güvencesizliğin, çevresel bilinçten kopuşu teşvik ettiğini gösteren araştırmaları desteklemektedir (Norgaard, 2011). Bu durum, Trexler’in (2011) iklim kurmacasının bilimsel söylem ile halkın katılımı arasındaki boşluğu doldurmada kritik bir rol oynadığı ve soyut çevresel tehditleri duygusal olarak somut hale getirdiği yönündeki görüşüyle de örtüşmektedir. Nitekim, edebi anlatılar aracılığıyla iklim değişikliğinin bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl deneyimlendiğini görmek, bilimsel söylemi daha erişilebilir ve anlamlı hâle getirebilir (Ghosh, 2016). Böylece, Kingsolver’ın eseri, iklim değişikliği söyleminin yalnızca akademik çevrelerde değil, geniş kitlelerde de yankı bulabilmesi için anlatı sanatlarının dönüştürücü gücünü ortaya koymaktadır. Cunsolo ve Ellis’in (2018) vurguladığı gibi, “ekolojik yas yalnızca bireysel bir yük değil, aynı zamanda kolektif kabul ve eylem gerektiren ortak bir deneyimdir” (s. 279). Kingsolver, Dellarobia’nın başlangıçta yaşadığı izolasyonun, karşılaştığı dirence rağmen, zamanla toplumsal bir diyaloga evrilişini betimleyerek bu kavramın önemini ortaya koymaktadır. Kasabanın iklim değişikliğiyle ilgili nihai bir karar veya tutum geliştirmemesi, çevresel konularda toplumsal uzlaşıya varmanın ne denli karmaşık ve zorlayıcı olduğunu göstermektedir.

Dellarobia’nın yolculuğu, “doğal dünyayla yeniden bağlantı kurmanın psikolojik iyileşme için temel olduğunu” savunan Roszak (1992) tarafından tanımlanan ekopsikolojik dönüşüm sürecini yansıtmaktadır (s. 67). Başlangıçta, doğayı mücadelelerinin pasif bir arka planı olarak algılar, ancak ekolojik bilinci derinleştikçe çevrenin içsel değerinin farkına varır. Onun dönüşümü, farkına varışında sembolize edilir: “Bu sadece keleklerle ilgili değil. Her şeyle ilgili” (Kingsolver, 2012, s. 276). Kingsolver aynı zamanda bilimsel katılımın Dellarobia’nın direncini nasıl artırdığını, onun artan merakı ve öğrenme isteğiyle çevresinin şüpheciliğini karşılaştırarak inceler. O yeni ekolojik bilgileri benimserken, komşuları bilimsel açıklamaları ya alakasız ya da tehdit edici görerek büyük ölçüde reddetmektedir. Byron’ın bilimsel bakış açısı Dellarobia’ya entelektüel ve duygusal bir sığınak sunarak, “Bilimin benimle bir ilgisi olduğunu hiç düşünmemiştim ama meğer her şeyle ilgiliymiş” (Kingsolver, 2012, s. 245) dediği gibi dünya görüşünü değiştirir. Bu zıtlık, onun kişisel dönüşümünün altını çizmekte ve deneysel bilgiyle etkileşimin nasıl ekolojik farkındalık ve psikolojik dayanıklılığa giden bir yol olarak hizmet edebileceğini göstermektedir. Byron ve araştırma ekibiyle kurduğu etkileşimler sonucunda Dellarobia, ekolojik yas sürecini aşmaya başlayarak, bu duyguyu daha dirençli ve uyum sağlayıcı bir yaklaşıma dönüştürmektedir. Başlangıçta çevresel değişimlere karşı çaresizlik ve üzüntü hissederken, zamanla bu duygularını anlamlandırarak, çevresel farkındalığını artıran ve harekete geçmesini sağlayan bir amaç duygusu geliştirmektedir. Bu dönüşüm, Pihkala’nın (2020) ekolojik yasin tamamen ortadan kalkmasından ziyade bireyin bu süreci kabul ederek onunla başa çıkma yolları geliştirdiğini ifade eden “dirençli yas” kavramını yansıtmaktadır. Böylece, Dellarobia’nın ekolojik yası, edilgen bir yas hâlinde çıkıp, bilinçli bir çevresel farkındalığa ve eyleme geçme motivasyonuna dönüşmektedir. Dellarobia, umutsuzluğa kapılmak yerine yeni keşfettiği farkındalığını kullanarak çevre bilincinin kendisini çaresiz bırakmak yerine nasıl güçlendirebileceğini gösteriyor. Fisher (2013) “ekolojik krizlerin hem kişisel hem de toplumsal dönüşüm gerektirdiğini, çünkü psikolojik dayanıklılığın çevresel katılımdan ayrılmayacağını” iddia eder (s. 112). Romanın sonunda Dellarobia’nın “Dünyanın yanışını izlemek için burada kalmayacağım” (Kingsolver, 2012, s. 329) şeklindeki nihai ifadesi Kingsolver’ın eylem çağrısını pekiştirmekte ve iklim kurgusunun okuyucuları iklim krizindeki rollerini yeniden gözden geçirmeye teşvik ettiğini yansıtmaktadır. Solastalji, ekolojik yas ve psikolojik direncin incelikli tasviriyle *Flight Behavior*, iklim değişikliğinin derin insani boyutlarını özetlemektedir. Kingsolver bu etkiyi zengin, sürükleyici imgeler, karakterlerin iç gözlemleri ve bilimsel söylem ile kişisel anlatı arasında bir etkileşim kullanarak başarmaktadır. Roman, bu perspektifler arasında gidip gelerek okuyucuları duygusal olarak etkilemekte ve çevresel dönüşümün hem kişisel hem de bilimsel boyutlarına tanıklık etmelerini sağlamaktadır. Kingsolver’ın romanı salt çevresel yorumların ötesine geçerek ekopsikolojik adaptasyon konusunda ilgi çekici bir vaka çalışması sunmaktadır. Goodbody ve Johns-Putra’nın (2019) belirttiği gibi, “iklim kurgusu yalnızca bilgi vermekle kalmaz; okuyucunun çevreyle olan bağını güçlendirir ve bu baği dönüştürür” (s. 176).

4. TARTIŞMA

Kingsolver'ın *Flight Behavior*'ı, bireylerin ve toplulukların çevresel değişime tepki olarak yaşadıkları psikolojik sıkıntıları gözler önüne sererek solastalji ve ekolojik yas gibi ekopsikolojik kavramların derin bir edebi incelemesini sunmaktadır. Büyük ölçekli felaketleri veya distopik gelecekleri vurgulayan diğer iklim kurgusu eserlerinin aksine Kingsolver, solastaljiyi bir Appalachian topluluğunun samimi mücadeleleri içine yerleştirerek olayı somut ve son derece kişisel hale getirmektedir. Kırsal yaşamdaki bu temellendirme, solastaljinin soyut bir kavram değil, özellikle geçimleri istikrarlı bir çevreye bağlı insanlar için nasıl yaşanmış bir gerçeklik olduğunu vurgulamaktadır. Albrecht'in (2005) belirttiği gibi, "solastalji sadece çevresel değişimle ilgili değil, aynı zamanda kimlik ve yer duygusunun aşınmasıyla da ilgilidir" (s. 45) ve bu tema Dellarobia'nın psikolojik dönüşümü boyunca yankılanır. Dellarobia'nın Appalachian'daki eviyle değişen ilişkisi bu deneyimi örneklemektedir; başlangıçta kendini içinde bulunduğu koşullara hapsolmuş hisseden Dellarobia, daha sonra çevrenin kendisinin nasıl geri döndürülemez bir dönüşüm geçirdiğinin acı verici bir şekilde farkına varır. Farkına varışı: "Dünya sabit durmuyor. Siz fark etmeniz de etmeseniz de değişir" (Kingsolver, 2012, s. 207) şeklindeki farkındalığı, solastaljinin özünü yakalayarak ekolojik istikrarsızlığın duygusal bedelini vurgulamaktadır.

Roman, psikolojik ve sosyo-ekonomik faktörlerin kesişimini vurgulayarak solastaljiyi daha da genişletmektedir. Albrecht'in (2019) belirttiği gibi, "solastalji sadece kayıpla ilgili değildir; gerçek zamanlı olarak ortaya çıkmaya devam eden ve güçsüzlük duygularına yol açan bir kayıpla ilgilidir" (s. 78). Kingsolver bunu, Dellarobia'nın çevresel bozulmalara -özellikle de kral keleklerinin açıklanamaz varlığına- tanıklık ederken, başlangıçta bunların önemini kavrayacak dile veya çerçeveye sahip olmadan artan üzüntüsünde yansıtmaktadır. Bu durum, Pihkala'nın (2020) "ekolojik yas, bilinçli bir sıkıntıya dönüşmeden önce genellikle huzursuzluk ve endişe şeklinde ortaya çıkar" (s. 156) iddiasıyla örtüşmektedir. Dellarobia'nın tedirginlikten derin farkındalığa uzanan yolculuğu, solastaljinin yaşadıkları coğrafyaya derinden bağlı bireyler üzerindeki etkilerini gözler önüne seren bir vaka çalışması niteliğindedir. Başlangıçta huzursuzluk ve çaresizlik duygularıyla şekillenen bu süreç, zamanla çevresel bilinçlenme ve ekolojik sorumluluk hissine evrilmektedir. Bu dönüşüm, bireysel düzeyde kayıp ve belirsizlikle yüzleşmeyi gerektirse de, sonuç itibarıyla doğayla daha bilinçli ve duyarlı bir ilişki geliştirilmesini sağlamaktadır. Dellarobia'nın yaşadığı psikolojik değişim, insan refahı ile doğal dünyanın karşılıklı bağımlılığını vurgulayan ekopsikolojik teorilerle örtüşmekte ve ekolojik farkındalığın, bireysel dönüşüm yoluyla nasıl kolektif bir bilinç hâline gelebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, bu değişim başlangıçta kaygı ve yabancılaşma ile karakterize edilse de, nihayetinde olumlu bir bilinçlenme sürecine işaret etmektedir. Roszak'ın (1992) öne sürdüğü gibi, doğaya yabancılaşma yaşayan bireyler genellikle anksiyete, depresyon veya kopma olarak ortaya çıkabilen duygusal bir durum olan varoluşsal uyumsuzluktan muzdariptirler. Dellarobia'nın hayatından ve çevresinden başlangıçta duyduğu memnuniyetsizlik, önünde gelişen çevresel çöküşün farkına vardıkça yoğunlaşan bu kopuşu yansıtmaktadır. Dellarobia'nın duygusal kargaşası yalnızca kişisel değildir; dış dünyasının istikrarsızlaşmasıyla derinden bağlantılıdır ve Fisher'ın (2013) "zihinsel sıkıntıların ekolojik krizlerden ayrı olarak anlaşılamayacağı" (s. 23) argümanını güçlendirir.

Dellarobia'nın dönüşümü, ekopsikolojide merkezi bir ilke olan doğayla yeniden bağ kurmanın terapötik etkisini gözler önüne sermektedir. Kelebeklerle ilgili bilimsel çalışmalara katılımı arttıkça ve iklim değişikliği konusunda bilinç geliştirdikçe, başlangıçta yaşadığı yalnızlık hissi yerini aktif bir eylemlilik duygusuna bırakmaktadır. Bu süreç, Buzzell ve Chalquist'in (2009) ortaya koyduğu "ekoterapi" kavramıyla örtüşmektedir. Bu yaklaşım, bireyin doğal dünyayla aktif bir etkileşim içinde olmasının, yenilenmiş bir aidiyet duygusunu teşvik ederek psikolojik sıkıntıları hafifletebileceğini öne sürmektedir. Dellarobia'nın pasif bir umutsuzluk hâline çıkıp, iklim farkındalığına yönelik aktif bir katılım geliştirmesi, bu terapötik dönüşüm sürecini yansıtmaktadır. Nitekim kendisi de bu değişimi şu sözleriyle dile getirmektedir: "Eskiden hiçbir şeyin değişmeyeceğini düşünürdüm. Şimdi her şeyin değişebileceğini biliyorum" (Kingsolver, 2012, s. 319). Ek olarak, Dellarobia'nın dönüşüm süreci, bireylerin iklim umutsuzluğundan aktif çevresel eyleme geçişlerinde yaşadıkları psikolojik dönüşümü örnekleyen bir vaka çalışması olarak değerlendirilebilir. Bu süreç, Pihkala'nın (2020) çevresel kayıplara yönelik yas sürecinin, bireylerin yenilenmiş bir çevresel sorumluluk duygusu geliştirmesiyle proaktif bir katılıma evrilebileceğini öne süren "direnci yas" teorisiyle tutarlıdır (s. 170). Başlangıçta solastalji nedeniyle derin bir psikolojik sıkıntı yaşayan Dellarobia, kelek göçünün ardındaki ekolojik dinamikleri öğrendikçe zihinsel bir dönüşüm yaşamaktadır. Ovid Byron ile gerçekleştirdiği diyalog, bu bilişsel değişimi pekiştirmekte ve çevresel farkındalığını artırmaktadır. Byron'ın "Bu bir kaza değil. Bu bir kriz" (Kingsolver, 2012, s. 250) ifadesi, Dellarobia'nın duygusal durağanlıktan bilişsel farkındalığa geçişini simgelemektedir. Bu an, bilginin umutsuzluğa karşı bir panzehir işlevi görebileceği yönündeki ekopsikolojik görüşü desteklemekte ve çevresel bilinçlenmenin bireyin psikolojik dayanıklılığını güçlendirebileceğini göstermektedir.

Bununla birlikte, Dellarobia'nın psikolojik dönüşümü, iklim farkındalığını teşvik etmede hikâye anlatımının rolüne ilişkin daha geniş ekopsikolojik perspektiflerle örtüşmektedir. Kingsolver, Dellarobia'nın bireysel dönüşüm sürecini, iklim değişikliği karşısında birçok bireyin yaşadığı psikolojik mücadeleleri yansıtmak için bir anlatı aracı olarak kullanmaktadır. Leiserowitz ve Smith'in (2017) belirttiği gibi, "iklim anlatıları, davranış değişikliğine ilham

vermek için kişisel olarak ilgili ve duygusal olarak etkileyici olmalıdır” (s. 312). Kingsolver, iklim kaygısını derinlemesine kişisel bir anlatının içine yerleştirerek, edebiyatın ekopsikolojik bir müdahale aracı olarak nasıl işlev görebileceğini betimlemekte ve bireylerin inkâr ve yas aşamalarından aktif çevresel katılıma yönelmelerine nasıl yardımcı olabileceğini göstermektedir. Dellarobia’nın dönüşüm süreci, solastaljinin yalnızca umutsuzluk ve yılgınlığa yol açan bir duygu olmaktan çıkıp, psikolojik ve ekolojik dayanıklılığı güçlendiren bir unsura dönüşebileceğini ortaya koymaktadır. *Flight Behavior*, doğayla ve bilimsel söylemle doğrudan etkileşimin bireylerin ekolojik yas süreçlerini nasıl dönüştürebileceğini tasvir ederek ekopsikolojik ilkeleri somutlaştırmaktadır. Sonuç olarak, Dellarobia’nın hikâyesi, iklim değişikliğinin bireyler üzerindeki duygusal etkilerine dair güncel tartışmalarla örtüşmekte ve edebiyatın yalnızca ekolojik krizleri yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda iklim bilincine dayalı dönüşümü teşvik eden bir araç olduğu savını güçlendirmektedir. Kingsolver’ın romanı, solastaljinin psikolojik derinliğini ve bireylerin iklim eylemine yönelme sürecini ele alarak, çevresel değişimlerin ruh sağlığı üzerindeki etkilerini incelemede edebi kurgunun oynayabileceği kritik role dair güçlü bir örnek sunmaktadır. Roszak’ın (1992) ileri sürdüğü gibi, doğayla bağını kaybeden bireyler genellikle varoluşsal bir uyumsuzluk deneyimlemekte ve bu durum, anksiyete, depresyon veya duygusal kopukluk gibi çeşitli psikolojik belirtilerle kendini gösterebilmektedir. Dellarobia’nın başlangıçta hem kişisel yaşamına hem de çevresine yönelik hissettiği tatminsizlik, karşı karşıya olduğu çevresel yıkımı fark ettikçe daha da belirginleşmekte ve bu süreç, onun içsel kopuşunu yansıtmaktadır. Ancak bu duygusal karmaşa, yalnızca bireysel bir mesele değildir; aksine, yaşadığı dış dünyanın istikrarsızlaşmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bu durum, Fisher’ın (2013) “ruhsal sıkıntıların ekolojik krizlerden bağımsız olarak anlaşılamayacağı” (s. 23) yönündeki savını desteklemekte ve çevresel değişimlerin bireysel psikolojide derin izler bırakan karmaşık etkilerini gözler önüne sermektedir.

Flight Behavior, bireysel psikolojinin ötesinde, solastaljiyi tüm toplulukları etkileyen kolektif bir deneyim olarak tasvir etmektedir. Roman, farklı topluluk üyelerinin solastaljiyi nasıl farklı şekillerde deneyimlediklerini vurgulamaktadır. Dellarobia ekolojik farkındalığa doğru bir dönüşüm geçirirken, diğerleri şüphecilik, inkar veya ekonomik pragmatizmle karşılık vermektedir. Örneğin kasabadaki çiftçiler, değişen iklimi varoluşsal bir tehditten ziyade geçici bir anomali olarak görmekteyken, Dellarobia’nın kocası Cub gibi diğerleri ise, “Havayı değiştiremeyiz, öyleyse endişelenmenin ne anlamı var?” (Kingsolver, 2012, s. 175) diyerek, katılımdan ziyade teslimiyetlerini ifade ederler. Bu arada Ovid Byron gibi karakterler, yerel tutumlarla tezat oluşturan bilimsel bir bakış açısını temsil ederek kırsal deneyim ile deneysel kanıtlar arasındaki bilimsel uçurumu vurgulamaktadır. Bu çeşitli tepkiler, solastaljinin nasıl sadece yas veya endişe olarak değil, aynı zamanda inkar, direniş ve hatta meydan okuma olarak da ortaya çıktığını göstermekte ve birbirine sıkı sıkıya bağlı topluluklarda iklim farkındalığını ele almanın karmaşıklığını pekiştirmektedir. Roman, iklim değişikliğinin etkilerini en doğrudan deneyimleyen kırsal toplulukların, solastaljiyi farklı biçimlerde nasıl tecrübe ettiğini vurgulamaktadır. Dellarobia, zamanla ekolojik farkındalığını geliştirirken, kasaba halkının büyük bir bölümü doğal çevrelerindeki değişimi kabul etmekten kaçınmaktadır. Bu direnç, Nixon’ın (2011) çevresel bozulmanın kademeli ve fark edilmesi güç doğasının algılanmasını zorlaştırdığı yavaş şiddet kavramıyla örtüşmektedir. Nitekim kasabadaki bir karakterin alaycı bir şekilde dile getirdiği şu ifade, bu inkârın bir yansımasıdır: “İnsanlar burada nesillerdir çiftçilik yapıyor. Tuhaf bir kışın dünyanın sonu anlamına geldiğini mi sanıyorsunuz?” (Kingsolver, 2012, s. 122). Bu tepki, iklim değişikliğinin yavaş ve aşamalı ilerleyişi nedeniyle, kırsal toplulukların bu süreci somut bir tehdit olarak algılamakta güçlük çektiğini göstermektedir. Kasabanın çevresel değişimi kabul etme konusundaki isteksizliği, solastaljinin, özellikle değişimin kabul edilmesinin kültürel ya da ekonomik istikrarı tehdit ettiği durumlarda nasıl inkâr ve direnç biçiminde ortaya çıkabileceğini gözler önüne sermektedir. Kingsolver, solastaljinin bireysel ve toplumsal eylemi şekillendirmedeki etkilerini de ele alarak, topluluğun tepkilerinin nasıl boyun eğme, uyum sağlama ve direnç arasında değiştiğini göstermektedir. Dellarobia, solastaljik sıkıntısını yeni keşfettiği ekolojik farkındalığa yönlendirirken, kasabasındaki diğer bireyler inkâr veya ekonomik pragmatizmle bu durumu kabul etmeye devam etmektedir. Cunsolo ve Ellis’in (2018) belirttiği gibi, “solastalji, ele alınmadığı takdirde ilgisizliğe ve güçsüzlüğe yol açarak bireylerin iklim eylemine katılmasını engelleyebilir” (s. 284).

Flight Behaviour, solastaljinin hem bir yansıması hem de ona karşı bir yanıt olarak işlev görerek, iklim istikrarsızlığı içinde yaşamının psikolojik karmaşıklıklarını gözler önüne sermektedir. Romanın sonu, solastaljiye kesin bir çözüm sunmamakta; aksine onu, iklim yasının gerçekliğini yansıtan süreklilik arz eden bir mücadele olarak sunmaktadır. Dellarobia’nın eski hayatını geride bırakma kararı, özgürlüğünü kazanma çabası olarak değerlendirilebilir; ancak daha geniş çevresel kriz çözüme kavuşturulmadan kalmakta ve solastaljik sıkıntının sürekliliğini vurgulamaktadır. Kendisinin de ifade ettiği gibi, “Geri dönüş yok. Ama belki ileriye de gidebiliriz” (Kingsolver, 2012, s. 329). Bu belirsiz çözüm, ekolojik yas ile yüzleşmenin, sıkıntıyı ortadan kaldırmakla değil; farkındalık ve eylem yoluyla bu sıkıntının üstesinden gelmeyi öğrenmekle ilgili olduğunu savunan ekopsikolojik yaklaşımlarla uyumludur (Pihkala, 2020). Kingsolver’ın tasviri, solastaljinin tam anlamıyla ortadan kalkmadığını; ancak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde dayanıklılık ve dönüşüm için bir katalizör işlevi görebileceğini öne sürmektedir. Kişisel dönüşümü bilimsel araştırma ve toplumsal diyalogla bütünleştiren Kingsolver, solastaljiyi ele almanın hem duygusal işleme hem de somut eylem gerektirdiğini vurgulamaktadır. Romanın ekopsikolojik çıkarımları, iklim bilincinin duygusal dayanıklılıkla bütünleşmesi gerekliliğini ortaya koyarak; çevresel

umutsuzluğun çaresizliğe yol açmaması gerektiğini, aksine yenilenmiş bir amaç duygusunu teşvik edebileceğini savunmaktadır.

5. SONUÇ

Kingsolver'ın *Flight Behaviour*, bireylerin ve toplulukların çevresel değişimin duygusal ve varoluşsal sonuçlarıyla nasıl başa çıktıklarını göstererek solastalji ve ekolojik yasin derinlemesine bir psikolojik keşfini sunmaktadır. Roman, Dellarobia'nın dönüşümü aracılığıyla, iklim sıkıntısının yalnızca teorik veya politik bir mesele olmadığını, aynı zamanda son derece kişisel ve psikolojik bir gerçeklik taşıdığını vurgulamaktadır. Dellarobia'nın doğanın kırılma noktasına dair gelişen farkındalığı ve istikrar ile kimlik kaybı arasındaki mücadelesi, iklim değişikliği ve bunun insan refahı üzerindeki etkilerine dair daha geniş toplumsal kaygıları yansıtmaktadır. Kingsolver, bu bağlamda, solastaljinin sadece bireysel bir rahatsızlık olarak değil, iklim söyleminde dikkate alınması gereken yaygın bir olgu olarak kabul edilmesinin gerekliliğine dikkat çekmektedir. *Flight Behaviour*, ekopsikolojik bir perspektifle, doğayla yeniden bağ kurmanın ve çevre bilimini anlamanın, iklim değişikliğinin psikolojik etkilerini hafifletebileceği fikrini güçlendirmektedir. Kingsolver'ın, Dellarobia'nın bilimsel araştırma ile kurduğu ilişkiyi ve iklim değişikliği konusundaki bakış açısındaki dönüşümü tasvir etmesi, doğal dünya ile yeniden bağlantı kurmanın terapötik değerini vurgulayan ekopsikolojik teorilerle uyumludur (Roszak, 1992; Fisher, 2013). Pihkala'nın (2020) belirttiği gibi, "çevresel kaybın yasını tutma süreci ekolojik bağlılığın yenilenmesine yol açabilir" (s. 170) ve bu yörünge Dellarobia'nın dönüşümünde yansıtılmaktadır. Roman, solastaljinin hem zayıflatıcı bir duygusal durum hem de değişim için bir katalizör olabileceğini öne sürerek, ekolojik yas kaçınılmaz olsa da, aynı zamanda bir sorumluluk ve eylem duygusuna ilham verebileceğini göstermektedir.

Solastaljinin toplumsal boyutu, romanda önemli bir tema olarak öne çıkmaktadır, çünkü toplulukların iklim sıkıntısını inkardan aktivizme kadar farklı şekillerde nasıl deneyimlediklerini vurgulamaktadır. Dellarobia'nın yolculuğu, komşularının çoğunun iklim değişikliğini soyut veya uzak bir tehdit olarak görmesiyle belirgin bir tezat oluşturarak Nixon'ın (2011) yavaş şiddet kavramını güçlendirmektedir. İklim değişikliğinin aşamalı ve kademeli doğası, bireylerin bu krizin aciliyetini algılamasını zorlaştırmaktadır. Ancak Kingsolver, tamamen kötümser bir bakış açısı sunmak yerine, edebiyat ve hikâye anlatımının, bilimsel bilgi ile duygusal bağlılık arasındaki boşluğu doldurmada kritik bir rol oynadığını öne sürmektedir. Bu bağlamda, Kingsolver, bilimsel farkındalık ile toplumsal eylem arasındaki bağlantıyı güçlendirerek, toplulukların çevresel değişimlere nasıl daha etkin tepki verebileceğini tartışmaktadır. Goodbody ve Johns-Putra'nın (2019) belirttiği gibi, "iklim kurgu yalnızca çevresel kaygıları yansıtmakla kalmaz; bunları aktif bir şekilde şekillendirerek okuyucuları iklim değişikliğiyle kendi ilişkilerini sorgulamaya teşvik eder" (s. 194). Kingsolver'ın romanı, iklim değişikliğini soyut bir küresel sorundan ziyade son derece kişisel bir kriz olarak sunarak bu çabaya katkıda bulunmakta ve ekolojik kaybın duygusal yükünü okuyucular için hissedilebilir ve ilişkilendirilebilir hale getirmektedir.

Flight Behavior solastalji ya da ekolojik yasa net bir çözüm sunmamakta, bunun yerine bunları bireylerin ve toplulukların sürekli olarak yüzleşmesi gereken süregelen mücadeleler olarak resmetmektedir. Kingsolver, solastaljinin hiçbir zaman tam olarak ortadan kalkmasa da, dayanıklılık, adaptasyon ve yenilenmiş ekolojik katılıma aktarılabilirliğini öne sürmektedir. Kişisel dönüşümü, bilimsel söylemi ve toplumsal mücadeleleri iç içe geçiren *Flight Behavior*, insanların iklim değişikliğinin psikolojik zemininde nasıl yol aldığını dair derin bir ekopsikolojik inceleme sunmaktadır. İklim krizi yoğunlaştıkça, *Flight Behavior* gibi edebi eserler iklim değişikliğinin duygusal boyutlarını anlamak için temel araçlar olarak hizmet etmeye devam edecektir. Kingsolver'ın da ortaya koyduğu gibi kurgu, ekolojik yasin işlenmesi, iklim bilincinin geliştirilmesi ve duygusal dayanıklılığın teşvik edilmesi için eşsiz bir alan sağlamaktadır. Roman, okuyucuları çevreyle olan kendi ilişkileriyle yüzleşmeye zorlayarak, solastalji ve ekolojik yasin yalnızca kurgusal temalar değil, hem kişisel düşünme hem de toplumsal eylem gerektiren gerçek dünya deneyimleri olduğunu anlamaya sevk etmektedir.

KAYNAKÇA

- Adger, W. N. (2016). Place, well-being, and fairness shape climate action. *Nature Climate Change*, 6(2), 1052–1054. <https://doi.org/10.1038/nclimate3138>
- Albrecht, G. (2005). Solastalgia: A new concept in human health and identity. *Philosophy, Activism, Nature*, 3, 41–55.
- Albrecht, G. (2019). *Earth emotions: New words for a new world*. Cornell University Press.
- Bladow, K., & Ladino, J. (Eds.). (2018). *Affective ecocriticism: Emotion, embodiment, environment*. University of Nebraska Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv75d0g8>
- Buell, L. (1995). *The environmental imagination*. Harvard University Press.
- Buzzell, L., & Chalquist, C. (2009). *Ecotherapy: Healing with nature in mind*. Sierra Club Books.
- Clark, T. (2015). *Ecocriticism on the edge: The Anthropocene as a threshold concept*. Bloomsbury.
- Cunsolo, A., & Ellis, N. R. (2018). Ecological grief as a mental health response to climate change-related loss. *Nature Climate Change*, 8(4), 275–281. <https://doi.org/10.1038/s41558-018-0092-2>
- Doherty, T. J., & Clayton, S. (2011). The psychological impacts of global climate change. *American Psychologist*, 66(4), 265–276. <https://doi.org/10.1037/a0023141>
- Fisher, A. (2013). *Radical ecopsychology: Psychology in the service of life* (2nd ed.). SUNY Press.
- Garrard, G. (2012). *Ecocriticism* (2nd ed.). Routledge.
- Goodbody, A., & Johns-Putra, A. (2019). *Cli-fi: A companion*. Peter Lang.
- Ghosh, A. (2016). *The great derangement: Climate change and the unthinkable*. University of Chicago Press
- Heise, U. K. (2016). *Imagining extinction: The cultural meanings of endangered species*. University of Chicago Press.
- Higginbotham, N., Connor, L., Albrecht, G., Freeman, S., & Agho, K. (2006). Validation of an environmental distress scale. *EcoHealth*, 3(4), 245–254. <https://doi.org/10.1007/s10393-006-0069-x>
- Hulme, M. (2009). *Why we disagree about climate change: Understanding controversy, inaction and opportunity*. Cambridge University Press.
- Jasanoff, S. (2010). Science and technology studies: An overview. In R. Frodeman (Ed.), *The Oxford handbook of interdisciplinarity* (pp. 195–212). Oxford University Press.
- IPCC. (2023). *Climate change 2023: The physical science basis*. Intergovernmental Panel on Climate Change.
- Johns-Putra, A. (2016). Climate change in literature and literary studies: From cli-fi, climate change theater and ecopoetry to ecocriticism and climate change criticism. *WIREs Climate Change*, 7(2), 266–282. <https://doi.org/10.1002/wcc.385>
- Johnson, M. (2018). Gender and survival in Appalachian Cli-Fi. *Southern Literary Journal*, 50(2), 43–61.
- Jordan, M., & Hinds, J. (2016). *Ecotherapy: Theory, research, and practice*. Macmillan International Higher Education.
- Kidner, D. W. (1994). Why psychology is mute about the environmental crisis. *Environmental Ethics*, 16(4), 359–376. <https://doi.org/10.5840/enviroethics19941643>
- Kingsolver, B. (2012). *Flight behavior*. HarperCollins.
- Klein, N. (2014). *This changes everything: Capitalism vs. the climate*. Simon & Schuster.
- Koger, S. M., & Winter, D. D. (2010). *The psychology of environmental problems: Psychology for sustainability* (3rd ed.). Taylor & Francis.
- Korpela, K., Pasanen, T., Repo, V., & Hartig, T. (2018). Staying in touch with nature and well-being in urban areas: A review of green space interventions and their effects. *Environmental Research*, 160, 469–480. <https://doi.org/10.1016/j.envres.2017.11.028>
- Leiserowitz, A., & Smith, N. (2017). *The psychology of climate change communication: Engaging the public*. Yale Project on Climate Change Communication.
- Lertzman, R. (2015). *Environmental melancholia: Psychoanalytic dimensions of engagement*. Routledge.
- Marshall, R. (2015). Socioeconomic inequalities in climate fiction: The case of Barbara Kingsolver's *Flight Behavior*. *Critical Ecologies*, 4(2), 61–79.
- McCright, A. M., & Dunlap, R. E. (2011). The politicization of climate change and polarization in the American public's views of global warming, 2001–2010. *The Sociological Quarterly*, 52(2), 155–194. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2011.01198.x>
- Nixon, R. (2011). *Slow violence and the environmentalism of the poor*. Harvard University Press.
- Norgaard, K. M. (2011). *Living in denial: Climate change, emotions, and everyday life*. MIT Press.
- Orr, D. (2014). Rethinking education and science in the face of climate crisis. *Sustainability*, 6(5), 2518–2529. <https://doi.org/10.3390/su6052518>
- Oreskes, N., & Conway, E. M. (2010). *Merchants of doubt: How a handful of scientists obscured the truth on issues from tobacco smoke to global warming*. Bloomsbury Press.
- Pihkala, P. (2020). Anxiety and the ecological crisis: An analysis of eco-anxiety and climate anxiety. *Sustainability*, 12(19), 7836. <https://doi.org/10.3390/su12197836>

- Ray, S. J. (2020). *A field guide to climate anxiety: How to keep your cool on a warming planet*. University of California Press.
- Roszak, T. (1992). *The voice of the earth: An exploration of ecopsychology*. Simon & Schuster.
- Schneider-Mayerson, M. (2020). "Just as in the book"? The influence of literature on readers' awareness of climate injustice and perception of climate migrants. *ISLE: Interdisciplinary Studies in Literature and Environment*, 27(2), 337–364. <https://doi.org/10.1093/isle/isaa020>
- Schneider-Mayerson, M. (2021). *Climate fiction and cultural analysis: A new perspective on life in the Anthropocene*. Routledge.
- Trexler, A. (2015). *Anthropocene fictions: The novel in a time of climate change*. University of Virginia Press.
- Trexler, A., & Johns-Putra, A. (2011). Climate change in literature and literary criticism. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 2(2), 185–200. <https://doi.org/10.1002/wcc.105>

ÇALIŞMANIN ETİK İZNİ

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1.yazarın araştırmaya katkı oranı %100'dür.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.